

Servei de Documentació:
« Quan el perdó allibera de pedres que pesen tones »

Servei de Documentació

Unió de Religiosos de Catalunya • Centre de Vida Religiosa i Espiritualitat

Plaça d'Urquinaona, 11, 2n 2a (08010 Barcelona) Tel. 93 302 43 67 sec.general@urc.cat - urc.info@gmail.com

Autor	Eduard Sala
Títol	"Quan el perdó allibera de pedres que pesen tones"
Font	Revista Catalunya Franciscana gener-abril 2020
Publicat	24 de juny de 2020

307

"QUAN EL PERDÓ ALLIBERA DE PEDRES QUE PEsEN tones"

EDUARD SALA

L'Eduard Sala és educador social, formador i coach, i actualment és responsable de l'Àrea Social de Càritas de Barcelona. Amb una llarga experiència en entitats socials i en l'acompanyament a persones en situació de vulnerabilitat, va participar com a ponent a la Trobada Fraternal d'enguany, celebrada a Pompeia el passat mes de gener.

M'heu demanat de parlar sobre el perdó i la reconciliació. Fa molt poc que ha mort la meva mare. El que em surt és l'agraïment per la seva vida, i agraïment per la seva mort també, des de la fe, des d'aquest convenciment que la mare ha entrat a la porta del Cel, per la porta per a VIPS, la porta gran.

Jo acompanyo a morir a la gent. Amb mi la gent es mor. Sé acompanyar a morir. I ho he fet amb molta gent, no només amb persones en situació de sense llar, o que han estat a la presó, sinó també amb persones soles i també amb persones estimades. Però amb la mare va fallar tot, tot el que normalment funciona no em va funcionar. De fet, va morir el dia 1 a les 10h. i la nit del 31 és d'aquelles nits com per oblidar...

Però, ¿per què parlo d'aquesta mort? La mare no tenia res pendent, havia perdonat a tothom, no hi havia ja res a perdonar. Ho tenia tot fet. Suposo que va esperar que jo marxés per poder marxar. Però moltes vegades, quan he acompanyat a morir, el fet de no haver perdonat o no haver demanat perdó ha complicat la marxa de les persones a qui he acompanyat.

Us faré una pregunta incòmoda. ¿Qui de vosaltres té una conversa pendent de fa més de tres anys amb algú que realment l'importa?... ¿Com creieu que seria tenir aquesta conversa pendent amb aquesta persona que realment t'importa, sense utilitzar el llistat de greuges? És a dir, ¿com seria tenir aquesta conversa pendent sense dir: "tu vas dir, tu no vas dir, tu vas fer, tu no vas fer..."? Què suposaria per a tu tenir aquesta conversa pendent, si la tinguessis, i no importa si l'altre s'ho mereix o no, si ell te la demana o te l'accepta... És igual. ¿Com seria per a tu tenir aquesta conversa pendent sense utilitzar la llista de greuges? Alliberadora, tranquil·litzador, gratificant, en pau, dolorosa però després..., ja es podria morir...

¿Per què es podria morir? Perquè està en pau. La resposta és sempre una paraula al final positiva. Sempre. Sempre que la fas, quan les persones ens col·loquem en aquella situació, aquella conversa difícil que ens pesa, perquè la conversa pendent pesa, pesa tones de vegades... I amb les persones que veiem, amb aquelles amb qui vivim cada dia. I les converses pendents pesen, perquè algunes paraules dites com algunes paraules no dites, ens pesen tones. I això, quan acompanyes a morir, es veu sempre, sempre. De vegades, no cal ni fer la conversa per alliberar-se, només fa falta desitjar-ho. De vegades, per alliberar-nos d'aquest pes que pesa tones, no cal ni tan sols tenir una conversa de reconciliació o de perdó, de demanar perdó o de donar-lo, independentment que l'altre s'hi posi, accepti el perdó o et doni el perdó... no importa... només pel fet de desitjar-ho, la motxilla deixa de pesar tones. Sempre, sempre, des de la perspectiva creient. No sé com vosaltres explicàrieu en què creieu. Quan a mi em pregunten ¿què és el que crec? Crec poques coses. Jo dic: amb Déu no m'hi parlo, no sé parlar amb Déu, per a mi Déu és Jesús de Natzaret. I el diàleg que tinc, el tinc amb aquest Jesús que a mi em permet tenir un Tu que em retorna amb un jo.

La pregunta és: ¿Com definiries tu el que tu creus? Jo crec molt poques coses, però sí que crec en un Déu del que va parlar Jesús, que parla bàsicament de dues o tres coses, que són les que visc en la vida i la mare també. La primera és l'estimació, l'amor. ¿Què entenem quan diem que hi ha amor?

¿Què és això? No ens han ensenyat que també l'amor és esforçat. Estimar incondicionalment, malgrat tot, a vegades és un esforç. Perquè no es pot estimar incondicionalment si no va de la mà de la segona cosa, el perdó. L'acceptació de l'altre, faci el que faci, sigui qui sigui. I la tercera, que també la vaig viure en la vida de la mare, és l'agraïment. També agrair la relació. I tota l'estona això ens parla del perdó i la reconciliació.

Tinc un company de Múrcia, el Paco, que era el responsable dels Serveis Socials de la Comunitat de la Vall de Ricote, a les poblacions de Blanca, Archena... Va escriure un llibre, ja fa molt temps, a partir de l'experiència d'acompanyar persones i famílies en situacions multiproblemàtiques, de molta vulnerabilitat i fragilitat, on va dir una frase molt relacionada amb l'amor, i per això molt relacionada amb el perdó i la reconciliació, que va ser per a mi un aprenentatge impressionant. Deia: **"El amor es aquello que llena el abismo que existe entre la expectativa que tenemos del otro y la realidad que encontramos"**. I aquest abisme molt sovint passa pel perdonar-nos. Perquè el que ens identifica com a persones en el món és la fragilitat, la vulnerabilitat, la fragilitat, la feblesa. No sempre ho hem fet bé. No sempre hem dit les paraules adequades. No sempre hem dit les paraules que tocava, quan tocava dir-les. No sempre hem fet el que hauríem d'haver fet. I, a vegades, hem fet el que no hauríem d'haver fet. I això, quan acompanyes persones en situació de vulnerabilitat, tant a Càritas com a les Filles de la Caritat, o a Arrels, o a la Fundació Acollida i Esperança..., quan acompanyes vides, veus que les vides estan molt condicionades per motxilles invisibles que pesen tones. I amb aquestes motxilles que tots portem, quan estàs en pilota picada dutxant-te, continues portant una motxilla invisible que pesa molt o poc, però en alguns casos, pesa tones fins al punt que vas absolutament esclafat per la vida. Perquè en aquesta motxilla portes coses que t'ajuden, una brúixola per saber veure on vas, una cantimplora per portar aigua quan t'arriba la set profunda, però també portes pedres que pesen. I amb les pedres hi ha el perdó i la reconciliació molt lligades. ¿Què són pedres a la nostra motxilla? Són pedres aquelles coses que tu ets i no t'agraden, sentiments que tens i que t'agradaria no sentir. ¿Com pot ser que senti aquesta ràbia respecte a aquella persona o aquella situació? ¿Com pot ser que estigui envejant això? ¿Com pot ser que en realitat ambicioni allò? Són sentiments que no m'agradaria sentir. Són pedres, experiències negatives, moltes que no hauríem volgut viure, o patiments o malalties o situacions complicades de pèrdua de feina, d'una ruptura de parella, d'un fill o filla que se'ns ha distanciat... situacions tremendament dures que han pogut passar, que es tornen pedres que pesen tones. Són també aquelles coses que no saps i t'agradaria saber, són coneixements que no tens, que t'han pesat al llarg de la teva vida, o també competències o habilitats que no tens, coses que no saps fer, i també les vius com una pedra; o coses que no tens, o coses que tens però no suficients... Depèn de com tu ho gestionis. Una mateixa pedra pot pesar moltíssim a un i a un altre no tant. La mort d'una mare, o d'un familiar proper, a alguna persona potser l'enfonsa en l'absoluta misèria, fins al punt que el pot absolutament inhabilitar. Depèn de com a tu et condicionin les adversitats, la manera que tu tens de gestionar la teva vida. Amb el perdó i la reconciliació, amb la manera com gestionis tu aquesta distància entre el que esperaves d'aquella relació o d'aquelles paraules, d'aquella trobada..., pot ser una de les moltes pedres que et pesen a la teva pròpia motxilla, o pot no ser-ho.

Us faré algunes preguntes. En el llibre "Va de Vida" veureu que he compartit moltes preguntes, que convido a no fer-les de cop, sinó a anar-vos-les fent de tant en tant. Hi ha tres preguntes que semblen la mateixa però que no ho són. Us recomano que les pugueu parlar amb les persones en les que confieu.

1. ¿Quin perdó que no has donat, si tu el donessis, encara que l'altre no s'ho mereixi, encara que l'altre no t'ho demani, encara que no es posi al telèfon..., quin perdó, si tu el donessis, et canviaria la vida?
2. ¿Quin perdó, si tu el demanessis, si t'atreivissis a demanar-lo, encara que l'altre no t'agafi el telèfon, et canviaria la vida? També sentiries alliberament, pau, aire fresc, alleujament, serenor, tranquil·litat i agraïment, independentment que per l'altra banda no se't correspongui en el sentit que busques.
3. ¿Ets tu mateix a qui hauries de demanar perdó i a qui hauries de perdonar? I, ¿com seria fer-ho? Quantes vegades no ens permetem la fragilitat ja feta, ja viscuda...

¿Quantes vegades arrosseguem culpa, de forma gratuïta, innecessària? Joestic convençut que Jesús no volia això. Tot el que ens ha dit Jesús de Natzaret és per alliberar-nos, per aixecar-nos. Agafa el text que vulguis: el de la samaritana, una dona que es dedicava a la prostitució, el leprós (que en aquella època, si tenies la malaltia, era equivalent a càstig de Déu, s'ho mereixia, i era totalment rebutjat), un cobrador d'impostos... Aquest Jesús, fill de Déu, que parla d'un Déu que estima i, per tant, perdona incondicionalment, el que fa és aixecar la gent, alliberar. I els creients això no ho estem practicant. Es parla sempre de la compassió i el perdó com a part de l'amor, però és que no ho practiquem, començant moltes vegades per nosaltres mateixos. Si ens demanéssim perdó per haver-nos exigit tant, a vegades... si ens perdonéssim per no haver estat a l'alçada algunes vegades, per haver estat fràgils o febles en comptes de portar un pes que ens pesa a la motxilla, ens permetria continuar la resta del nostre camí, de la nostra vida, drets, dempeus, amb la possibilitat de no tornar-la a "cagar", si aprenem del passat. Però quan no perdonem, quan no demanem perdó, el passat es fa pes, i el portem en cada moment present. Al futur, no ho sabem, perquè no sabem si avui mateix ens morirem, però el present és el que tenim, i en aquest present la motxilla invisible l'estem portant tots, i aquell perdó per donar o aquell perdó per demanar ara mateix està pesant a la motxilla de tots nosaltres.

El perdó és tremendament potent perquè és una aposta per la relació i és una aposta per al present i per al futur. El perdó, insisteixo, és no donar importància, no posar en aquell pes allò que va passar o no va passar, el que es va dir o no es va dir en el passat. És una aposta per posar l'amor per l'altre i la relació per davant. I això ens va a nivell personal, polític, en relacions de feina, en les relacions de comunitats... passa tres quarts del mateix. I tothom sempre espera que sigui l'altre qui faci aquest pas, que es donin no sé quines condicions de fora de tu. No, perdó, des de la perspectiva creient, estem convidats a perdonar si és que ens diem cristians... ¿En què es nota en la nostra vida que som seguidors de Crist? Els valors que tenim es posen a prova no en la bonança sinó en la tempesta. La qualitat de l'amor d'una família es posa a prova quan hi ha diners per repartir, quan hi ha patrimoni per repartir... O hi ha temps de cura de les persones estimades per assumir. I si un treu la regla de mesurar: "quants dies de la setmana has anat tu, o has fet tu, has acompanyat la mare..."... en el moment en què un treu la regla, això ja està forçant la trencada. Perquè l'amor és generós, ¿o no recordem la carta de sant Pau als Corintis? La carta als Corintis 13 que vam llegir la meua dona i jo en la celebració del nostre casament, la vam llegir també al funeral de la mare, com a primera lectura. ¿Per què? Perquè l'amor és nuclear en el que nosaltres creiem, i no hi ha amor sense perdó. Estimar els qui ens venen bé, és fàcil, el tema és mantenir l'estimació en aquells que ens han fallat, en els que no ens venen de cara, en les persones que ens han ferit... ¿Com ho gestionem en les nostres converses

pendents? I si tinguéssim aquestes converses pendents, ¿què passaria? Doncs, pau, aire fresc, alleujament, sentir-te millor, equilibrat.... De cop t'aixeques.

Al llibre "Va de vida", hi ha una capítol sobre el perdó. El llibre s'ordena a partir de la xerrada amb la que em vaig acomiadar dels dotze anys d'acompanyar persones sense llar, amb la drogodependències i a la presó, a l'Obra Social Santa Lluïsa de Marillac, amb les Filles de la Caritat a la Barceloneta. Dotze anys i mig magnífics, impressionants, acompanyant persones amb motxilles que pesaven tones. I de veure les persones com arribaven al centre, tant a "Llar de Pau", de dones, com a "Santa Lluïsa", per a homes; vaig fixar-me que les persones que venien al centre es podien anar traient les coses que portaven, i m'adonava que un cop s'havien tret totes les coses que portaven a sobre i s'asseien, tenia clarament la imatge que aquella persona que seia continuava estant esclafada per tot de pesos que portava a sobre, dels que no s'havia alliberat amb la motxilla física que deixava al terra. I em va recordar també aquesta imatge la idea que jo també porto aquesta motxilla invisible. En acomiadar-me de Santa Lluïsa per anar a Càritas un altre cop (on he estat sempre com a voluntari). Doncs em vaig acomiadar i ho vaig fer amb una xerrada, tenint davant persones sense llar, a voluntaris i voluntàries, a Filles de la Caritat i als companys professionals de Santa Lluïsa. Ho vaig fer a partir d'aquesta motxilla que portem tots on, al parlar de les pedres, una d'elles era el perdó no donat, o el perdó no demanat. El llibre s'ordena a partir d'aquesta motxilla i té vint-i-nou històries. Moltes d'elles parlen d'experiències, totes viscudes amb persones dels que només he canviat el nom, i que poden il·lustrar cadascun dels elements de la motxilla. Del capítol del perdó vull llegir la història. El subtítol d'aquesta història és: "El hombre que no se atrevía a pedir perdón". Diu:

"...Conocí a José cuando dirigía el centro para convalecientes de las Hijas de la Caridad. Tenía un cáncer en fase avanzada. Desde su ingreso en el centro José se mostraba reservado, malhumorado y muy exigente. Jamás hablaba de temas personales. Durante los pocos meses que estuvo con nosotros, su salud fue empeorando rápidamente hasta que, pocas semanas antes de Navidad, empezó a escupir sangre pero se negaba reiteradamente a ingresar en el hospital. La pérdida de sangre cada vez era mayor. El riesgo de ahogarse o desangrarse aumentaba peligrosamente. Pero cada vez que lo asistían en urgencias hospitalarias, acababa pidiendo el alta voluntaria o marchándose sin solicitarla y volviendo al centro por su propio pie. José era consciente de que le quedaba muy poco tiempo de vida y aunque nos decía que comprendía que el centro no disponía de los medios adecuados para atenderlo, insistía en quedarse hasta después de fiestas. La última vez que estuvo en el centro estuvo a punto de morir desangrado. Solo entonces nos habló de su miedo: no quería pasar su última Navidad con personas desconocidas. Aceptó ingresar en el hospital a regañadientes cuando le prometí que iría a visitarlo el día de Navidad y le aseguré que yo siempre cumplía mi palabra. Creo que en el fondo ese día él estaba tan asustado como nosotros. La habitación parecía sacada de una película de terror. Me di cuenta de que no me había creído, al ver su cara cuando entré en la habitación del hospital la mañana de Navidad. Fuimos a tomar un café al bar del hospital y pasamos más de dos horas hablando. Esa mañana, por primera vez, habló de su vida. Me contó que sentía un gran remordimiento por el dolor que había causado a las personas que le importaban. Se sentía especialmente culpable por la mala vida que le había dado a la madre de su único hijo y por haberlos abandonado cuando su hijo tenía cuatro años. No se perdonaba por ello. Me dijo que había pensado muchísimas veces en llamar por teléfono a su hijo, que en ese momento ya tenía dieciocho años, para pedirle perdón, pero que nunca se había atrevido. De

hecho, en dos ocasiones, ya gravemente enfermo, se había acercado a la casa donde vivía su hijo para verle desde lejos, sin llegar a presentarse. Durante casi hora y media conversamos sobre qué podía ganar o perder si se arriesgaba a hacer la llamada antes de morir. Su mayor temor era que su hijo le colgara el teléfono con razón. Le propuse hacer la llamada yo, para preguntar a su hijo si quería saber de él, pero tampoco accedió a ello. Finalmente, dos horas después, nos despedimos, sabiendo que probablemente no volveríamos a vernos. Murió poco antes de Nochevieja. No sé si llegó a hacer la llamada..."

Si arribo a marxar el dia de Nadal durant la primera mitja hora, aquesta conversa no es dona. De vegades, poder parlar d'allò que realment ens importa, mereix un cafè una mica més llarg. No es pot anar amb presses quan hi ha paraules dites o no dites, quan són paraules difícils.

Acompanyant les persones a morir, que és tremendament bo, t'adones de la importància que té el perdó i la reconciliació en la vida de la gent, perquè no és veritat que no importi, i no és veritat que no hi ha res a fer, ni que sigui pel desig de demanar disculpes o el desig de perdonar, encara que això no es pugui ni manifestar presencialment, fa que la gent es mori diferent. I fa que la gent visqui diferent. Per això és tan absolutament important el perdó i la reconciliació, com una manifestació clara de l'amor, no de l'amor fàcil.

La invitació evangèlica és tremendament revolucionària i molt interpel·ladora, i molt difícil de seguir. Recordeu l'episodi del jove ric, aquell que feia el bé i que li demana a Jesús què més podia fer. I Jesús se'l mira amb estima, amb tendresa. ¿Com devia mirar Jesús? ¿Com feia que les persones poguessin sentir? Devia ser una mirada molt especial per poder cridar i acollir d'aquesta manera a gent tan diferent. Quan Jesús mira amb tendresa aquell jove ric, li diu: "dona tot el que tens i segueix-me". I el jove ric es veu incapaç, no pot. I Jesús el continua mirant amb tendresa perquè sempre està parlant d'aquest Déu que perdona incondicionalment.

La paràbola del Fill Pròdig no parla del fill, parla del Pare que perdona incondicionalment. I el germà gran, que no entén res: "¿Però què fas fent matar el vedell gros? Si joestic aquí pringant i a ell li vas donar la part de l'herència i se l'ha dilapidat amb dones... I ara tu vas i li fas una festa... ¿De què vas?" I el Pare li diu: "Tot el que tinc és teu". Estem parlant d'un Pare que perdona sempre. I nosaltres som seguidors del Déu del que parla Jesús, que és un Déu que perdona sempre. ¿I com gestionem nosaltres els nostres perdons per donar, els nostres perdons per demanar? Clar que és difícil, per això estem anys portant un pes que pesa i ens aniquila. Segur que és difícil. Però quantes vegades he pogut acompanyar amb mirades de sorpresa: "Aquest... què bé que ha anat... fins i tot si l'altre no s'ha posat al telèfon o ha negat aquell perdó". Només pel fet d'haver decidit demanar perdó o decidit perdonar..., ja és alliberador.

Vaig acompanyar a morir una persona propera que havia estat maltractadora. Aquesta persona estava ja en coma. Jo vaig avisar la seva filla que moriria aquell matí. Li vaig dir que si volia avisés la seva família perquè moriria aquell matí. Estava en coma induït, però no moria. I a ella li vaig dir: diga-li allò que sigui per agrair, si hi ha alguna cosa per agrair; dona-li permís per marxar, digues-li que pot marxar tranquil, que tot queda lligat, i si és creient li dius que a dalt l'esperen; i si hi ha alguna cosa que estigui pendent de perdonar, si realment et veus capaç de fer-ho, fes-ho, no ho facis si no pots. No van venir la resta de familiars, era algú que havia trencat amb tota la família. Però la filla va començar amb l'agraïment, va continuar amb el permís, no moria... i al final li va sortir: "vostè m'ha fet molt mal, però li dono permís per marxar, el perdono". Va ser dir això i va morir de sobte, en pau. I aquella dona va sortir d'aquella habitació d'hospital dreta

i alliberada. Ella. Ell també. ¿S'ho mereixia? Segurament no. ¿Ho va demanar? No. ¿Va venir a la conversa? No. Però un va morir en pau, per fi, i l'altra va sortir dreta.

Tots nosaltres tenim referents positius, gent que per a nosaltres són llum. No sé si a vosaltres us sona Sor Genoveva Masip. Hi ha persones concretes que transmeten pau a gent que porta pesos molt grans. Sor Genoveva era una Filla de la Caritat, algú que per a moltíssima gent que ha estat a la presó o hi estan, persones drogodependents, o que estaven al carrer..., per a moltíssimes persones sor Genoveva era com la seva mare o l'àvia. Era la representació del que per a algú de vosaltres pot ser Maria. Maria, la mare de Jesús, és un referent. Sor Genoveva, que també anava al lavabo com tothom, i a la seva comunitat també deuria tenir les seves històries..., però era algú que des del primer segon, només notant com et mirava i en com et tocava, perquè sor Genoveva, igual que el germà Roger, tocava..., creava confiança. Sor Genoveva tocava el cor només amb la mirada i amb les mans. I amb aquell tocar, hi ha aquesta acceptació incondicional, que passa pel "facis el que facis", "diguis el que diguis", "m'expliquis el que m'expliquis", no et jutjaré. Habis fet el que habis fet, la teva dignitat com a persona no quedarà gens tacada, perquè la culpa ja la portes a sobre, només falta que a sobre et jutgem per carregar-te una altra pedra...

Per això el perdó és tan important i allibera, i es pot fer com sor Genoveva, que ho feia des del primer segon, la coneguessis o no. Però la manera de mirar-te als ulls, de preguntar-te com estaves, de tocar-te i agafar-te, de fer-te seure i escoltar-te... no et reclamava... Sor Genoveva, si és recordada, no és pel que va donar físicament, sinó per com va acollir, des de l'estimació i des del perdó incondicional. L'acceptació incondicional, el fer sentir a l'altre com devia realment mirar Jesús.

Per això, us tornaré un altre cop a formular una pregunta: ¿En què es nota el que creus en la teva vida? ¿En què es nota allò que diem que creiem en la nostra vida quotidiana en els moments de tempesta, especialment? ¿En què es nota aquest Amor que creiem que marca la nostra vida, d'aquest Déu que estima? La gent és bona gent en general. Tots anem al lavabo, tots tenim les nostres febleses, tots tenim aquelles paraules dites o no dites que hauríem d'haver dit diferent o hauríem d'haver dit i les vam callar... Tots tenim fets que ens avergonyeixen, o fets que hauríem d'haver fet i no els hem fet, i ens sentim malament. Però si ens quedem amb això, continuem portant pesos immensos. I la pregunta és: ¿en què es nota el que realment creiem? ¿I si ho féssim, si ens donéssim permís per perdonar? Ens aixecaríem, ens alliberaríem, ens sentiríem en pau, ens sentiríem millor, ens sentiríem alineats amb allò que diem que som... viuríem. Perquè l'únic que compta és la VIDA.